

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PIAȚA MUNCII

Doinița, Zafiu¹
Narcisa, Liliana, Leiciu²

Abstract:

Piața muncii reprezintă ansamblul actelor de vânzare - cumpărare a forței de muncă, al relațiilor specifice acestora, ce au loc într-un spațiu economic; ea relevă întâlnirea dintre cererea de muncă (care provine de la firme) cu oferta de muncă (care provine de la populație), stabilirea pe această bază a condițiilor pentru angajarea salariaților, negocierea și fixarea salariilor în funcție de performanțele lucrătorilor, realizarea mobilității salariilor și forței de muncă pe locuri de muncă, firme, zone, etc.³

În corelație cu rolul determinant al muncii în dezvoltarea economico-socială și cu exigențele generale ale teoriei pieței și prețului, s-a format și funcționează piața muncii.

Piața muncii se comportă ca orice piață având și trăsături proprii, determinate de tipologia umană al obiectului cu care operează și cel al serviciilor realizate de acesta și pe care agenții economici le cumpără.

Teoria autentică a pieței muncii actuale trebuie să țină seama de faptul că nemunca duce la sărăcie pe termen lung. Istoria economică relevă că raționamentul fundamental al pieței muncii trebuie să rezulte din relația directă dintre munca permanentă caracterizată prin profesionalism și moralitate, pe de o parte, și eficiența sistemică, dezvoltarea economică, bunăstarea și echitatea, pe de altă parte.

Cuvinte cheie: piața muncii dezvoltare economică, indicatori, ofertă, cerere.

Clasificare JEL: M31 - Marketing

Piața muncii reprezintă ansamblul actelor de vânzare - cumpărare a forței de muncă, al relațiilor specifice acestora, ce au loc într-un spațiu economic; ea relevă întâlnirea dintre cererea de muncă (care provine de la firme) cu oferta de muncă (care provine de la populație), stabilirea pe această bază a condițiilor pentru angajarea salariaților, negocierea și fixarea salariilor în funcție de performanțele lucrătorilor, realizarea mobilității salariilor și forței de muncă pe locuri de muncă, firme, zone, etc.

În corelație cu rolul determinant al muncii în dezvoltarea economico-socială și cu exigențele generale ale teoriei pieței și prețului, s-a format și funcționează piața muncii.

Piața muncii se comportă ca orice piață având și trăsături proprii, determinate de tipologia umană al obiectului cu care operează și cel al serviciilor realizate de acesta și pe care agenții economici le cumpără.

Conținutul pieței muncii a constituit obiectul diferitelor teorii opționale, unele fiind favorabile muncii, altele fiind favorabile celorlalți factori de producție.

Teoriile din anii 1960 susțineau că piața muncii reprezintă ansamblul relațiilor de vânzare cumpărare a serviciului muncii. În această perioadă se încadrează teoria susținută de Robert Solow potrivit căreia piața este un eșec. Aceasta înseamnă că mecanismul pieței muncii se dezechilibrează datorită factorilor economici, monoekonomici, care influențează oferta de muncă datorată cheltuielilor crescânde pe care le implică cererea de muncă.

Teoria Clubului de la Roma susținea că piața muncii înseamnă actele de vânzare - cumpărare a mâinii de lucru, ce generează relații proprii.

Teorii structuraliste despre piața muncii susțin că piața muncii conține tranzacțiile specifice privind vânzarea -cumpărarea muncii de o anumită structură și calitate pe un timp predeterminat.

Unele teorii recente susțin că, în condiții specifice ale restructurărilor economice la nivel național și mondial are loc un proces pregnant de extindere a unui mod de creștere economică bazat pe tehnici și tehnologii moderne și pe diminuarea ocupării resurselor de muncă.

¹ Prof. dr., Colegiul Economic „Ion Ghica”, Brăila, zafiud@yahoo.com

² Prof., gr. I, Colegiul Economic „Ion Ghica”, Brăila, narcisa.liliana@yahoo.com

Teoriile privind piața muncii receptează valori mari ale dezvoltării economico – sociale precum: munca, oferta de muncă, piața muncii, calitatea muncii și vieții.

Teoria autentică a pieței muncii actuale trebuie să țină seama de faptul că nemunca duce la sărăcie pe termen lung. Istoria economică relevă că raționamentul fundamental al pieței muncii trebuie să rezulte din relația directă dintre munca permanentă caracterizată prin profesionalism și moralitate, pe de o parte, și eficiența sistemică, dezvoltarea economică, bunăstarea și echitatea, pe de altă parte.

Piața muncii s-a format și funcționează în corelație cu rolul determinant al muncii și cu exigențele generale ale teoriei pieței și profitului. Experiența istorică arată că, în esență, piața muncii implică întotdeauna stabilirea de raporturi între purtătorii ofertei și cei ai cererii de muncă.

Conform parametrilor de performanță, se pot delimita:

- piața principală a muncii este reflectată printr-un nivel ridicat de stabilitate a locului de muncă și de școlarizare;

- piața secundară a muncii caracterizată prin parametri specifici activității economice, respectiv instabilitate accentuată, salarizare modestă.

Piața muncii se mai poate delimita astfel:

- la nivel macroeconomic există piața muncii care contribuie la formarea condițiilor de angajare a salariaților, a principiilor de stabilire a ierarhiei și dimensiunii salariilor;

- la nivel microeconomic există piața muncii unde sunt stabilite condițiile de muncă precizate prin oferta de angajare, încheindu-se contracte de muncă individuale între angajat și angajator.

Indicatorii folosiți la nivel macroeconomic reflectă starea pieței muncii. Prin analiza acestor indicatori se formulează soluții concludente ce permit realizarea unor previziuni precum: relația muncă – salariu – management; inflație – productivitate - șomaj. Ca urmare, sunt importante următoarele situații:

- ✓ specific noului sistem economic, se poate contura piața muncii într-o perioadă mai îndelungată de timp, fiind necesar un nou sistem legislativ precum și metodologii de aplicare la care ar trebui să se raporteze partenerii sociali cu un nivel ridicat de responsabilitate pentru a evita disfuncționalități și blocaje.
- ✓ corelat cu ocuparea forței de muncă, piața muncii are o sferă de cuprindere limitată, (datorită tensiunilor existente între piața muncii și instituțiile legislative, se nasc consecințe negative pe termen mediu și lung); sub aspect social protecția angajaților este slab abordată atunci când există situații în care sunt închise sau sunt restructurate întreprinderi;
- ✓ la nivel macroeconomic și microeconomic sunt prezentate disfuncționalități referitor la mecanismele ce gestionează piața muncii. O importanță majoră o are informația sub aspectul colectării, prelucrării și distribuirii acestora care să contribuie la elaborarea și realizarea strategiilor și politicilor privind piața muncii, fundamentate pe eficiență, credibilitate și transparență.
- ✓ criza locurilor de muncă se manifestă ca urmare a crizei economice la nivel național, fiind o expresie a crizei muncii și a pieței muncii (în condițiile recesiunii economice românești, eliminarea sau diminuarea cererii de pe piața muncii are ca efect scăderea investițiilor, devalorizarea leului sau a unor dereglări monetar-financiare);
- ✓ reducerea gradului de cuprindere în sistemul de educație a populației aptă de școlarizare reprezintă un proces cu rol deosebit în formarea, flexibilizarea și adaptarea ofertei la cererea de forță de muncă.

Aceste aspecte au determinat diminuarea nivelului mediu de educare a populației totale, cu consecințe defavorabile pe termen îndeungat asupra reorientării în carieră.

Piața muncii reprezintă locul abstract în care se întâlnește cererea de muncă cu oferta de muncă. Piața muncii nu poate fi considerată o piață „obișnuită”, deoarece lucrătorii nu sunt identici și pot decide unde și în ce condiții să muncească.

Firmele oferă locuri de muncă și cer în schimb forță de muncă, în timp ce populația activă oferă forța de muncă și cere, la rândul ei, locuri de muncă:

- ✓ oferta de muncă este reprezentată de populația activă;
- ✓ cererea de muncă provine de la întreprinderi și administrații.

Oferta de muncă poate fi studiată atât la nivel individual, cât și la nivel total (oferta agregată de muncă). Aceasta exprimă numărul de ore de muncă efectuate de un individ în funcție de salariul primit. Oferta agregată de muncă este formată din populația activă (PA), care la rândul ei se compune din populația ocupată (PO) și populația neocupată (PN)

$$PA = PO + PN$$

Populația activă depinde de doi parametri:

- populația în vârstă de muncă (>16 ani)
- rata de activitate globală (RA), care arată probabilitatea că o anumită persoană, de o anumită vârstă, să facă parte din forța de muncă.

$$PA = (RA \times PAT) \times 100$$

unde:

PAT – reprezintă populația aptă totală.

Populația aptă de muncă depinde de următorii factori:

- factori demografici:
 - creșterea naturală, dacă este pozitivă, antrenează o creștere a populației active (număr nașteri > număr decese);
 - soldul migrației, dacă este pozitiv, determină o creștere a populației active (numărul populației care intră în țară > număr populație care iese din țară).
- vârsta la care se intră pe piața muncii și la care se iese de pe piața muncii - dacă vârsta de intrare de piața muncii este ridicată (ani de studiu), populația activă va cunoaște un declin.

Rata de activitate globală depinde de următorii factori:

- conjunctura economică - dacă se îmbunătățește, șomerii descurajați își vor găsi un loc de muncă și se vor număra printre persoanele active iar rata de activitate va crește; dacă se înrăutățește persoanele aflate în șomaj vor renunța să mai caute un loc de muncă, crescând numărul persoanelor inactice;
- factori de natură sociologică – dorința persoanelor de sex feminin de a accede la un statut social conduce la creșterea ratei de activitate a acestora.

Cererea de muncă reprezintă nevoia de muncă salarială care se formează în economie într-o anumită perioadă de timp și poate fi analizată pe termen scurt cât și pe termen lung. Pe termen scurt, investițiile realizate nu se modifică, iar stocul de capital rămâne constant. Pe termen lung, firma are de ales între doi factori de producție, L și K, ce să-i permită maximizarea producției, în condițiile unui cost de producție datorat. Cererea de muncă depinde de costul muncii și de posibilitățile de substituție sau de complementaritate între capital și muncă. Se pot distinge două categorii de muncă:

- muncă calificată și capital – factori de producție complementari;
- muncă necalificată și capital – factori de producție substituibili.

Costul total de producție este :

$$CT = P_k \times K + w \times L$$

unde:

w – salariul real

L – număr lucrători

K – capital

P_k- prețul capitalului

Cererea și oferta de muncă sunt, prin conținut și formă de manifestare, categorii economice și mărimi economice dinamice, așa cum sunt și valorile de așteptare ale indivizilor și societăților. Ele se modifică de la o generație la alta, sub incidența progresului cultural și instituțional dobândit de fiecare sistem, precum și ca urmare a rangului de prioritate pe care aceasta este în măsură să îl atribuie nevoii de educație în cadrul ierarhiei nevoilor sociale.

Caracteristicile pieței muncii sunt:

- a. arată conexiunile reciproce dintre situațiile demografice reale care stabilește oferta de muncă, și cele ale dezvoltării economico-sociale, care influențează cererea de muncă;
- b. presupune dialogul permanent între angajator și angajat, din punct de vedere cantitativ, calitativ și structural. Ea facilitează întâlnirea între locurile de muncă disponibile și lucrătorii disponibili, fiind principalul model de parteneri între patron și angajat;
- c. este reglementată în cel mai înalt grad și înregistrează cele mai multe influențe din partea multor factori. Această trăsătură este dată de specificul muncii, dar și de cerința de a i se asigura salariului protecție, și de a controla competiția loială cu ajutorul organizațiilor sindicale. Piața muncii trebuie să prezinte reglementări structurate flexibil, care să conducă la o mai bună competitivitate, influențând favorabil creșterea economică.
- d. arată modul prin care se asigură resursele de muncă pe niveluri de calificare, pe ramuri, sectoare și profesii. Acest lucru se realizează prin intermediul tendinței de egalizare a costurilor și a veniturilor factorilor de producție necesari activităților economice.

În strânsă corelație cu caracteristicile menționate, piața muncii prezintă următoarele funcții:

- funcția socială – implică negocierea unor elemente ce țin de condițiile de muncă și ansamblul calității vieții;

- funcția formativ-culturală – se realizează prin calificare, profesionalism, educație, recalificare și reconversie. Aceasta asigură o mai mare mobilitate și adaptare a forței de muncă la exigențele dezvoltării economice.

Oferta și cererea de muncă, privite în interdependență, constituie forțele esențiale ale pieței muncii în toate timpurile.

Oferta de muncă reprezintă resursele de muncă de care dispune societatea la un moment dat și care se delimitează pe baza următoarelor criterii:

- salarizarea;
- posesia aptitudinilor fizice și intelectuale necesare pentru o muncă;
- căutarea susținută a unui loc de muncă;
- disponibilitatea unei persoane de a ocupa imediat un loc de muncă, de a presta un serviciu.

Oferta este formată din populația aptă de muncă a unei țări și crește mai rapid decât cererea de muncă.

Oferta de muncă are caracter relativ rigid și exprimă o piață a muncii cu concurență totdeauna imperfectă. Acest caracter se explică prin următorii factori:¹

- factori economici și teritoriali – se referă la lipsa posibilității sau a dorinței persoanelor de a lucra în alt teritoriu. Motivația acestei imobilități a ofertei de muncă constă în: efortul bănesc pe care îl presupune schimbarea locului de muncă în altă localitate, atașamentul față de mediul economic-social, etc.

- factori la nivel demografic, profesional, ocupațional – se referă la lipsa posibilității persoanelor de a-și schimba locul de muncă. Explicația acestui tip de comportament se referă

la: calificarea insuficientă, insuficienta informare despre ocupațiile disponibile, starea de sănătate, vârsta, insuficiența șanselor pentru reconversia forței de muncă, etc.

Putem concluziona că oferta de muncă depinde de: dimensiunile populației, calitatea forței de muncă, structura populației, rata de activitate a forței de muncă, etc.

Cererea de muncă reprezintă ”nevoia de muncă salarială ce se formează într-o economie de piață concurențială la un moment dat sau pe o anumită perioadă, exprimată prin numărul locurilor de muncă”. Prin utilizarea disponibilităților de muncă existente în societate (populația aptă de muncă) se realizează satisfacerea nevoilor de muncă.

Caracterul specific al pieței muncii poate fi pus în evidență prin următoarele aspecte:

- pe termen scurt, datorită apariției unor activități noi și dezvoltarea celor existente se creează locuri de muncă iar cererea de muncă este într-o continuă schimbare,;
- într-o perioadă îndelungată de timp oferta de muncă se formează , perioadă în care generația nouă ajunge la vârsta legală de muncă și se instruieste;
- Se observă o mobilitate scăzută la persoanele apte pe piața forței de muncă ; oferta de muncă depinde și de alți factori nu numai economici (vârstă , stare de sănătate, etc.);
- generațiile de tineri nu sunt crescute ca niște mărfuri sau numai pentru a deveni salariați, ci oameni; oferta de muncă nu se formează în exclusivitate pe principiile economiei de piață;
- cererea și oferta de muncă nu sunt omogene, iar neconcordanța dintre structurile acestora fac substituirea între diferitele ei componente să fie redusă.

Bibliografie:

1. Mihaela Duțu, Silviu Niculcea, Macroeconomie, Editura Independența Economică, Pitești, 2008

2. Coralia Angelescu, Dumitru Ciucur, Economie, Ediția a VI-a, Editura Economică, București, 2003

3. Monica Dudian (coordonator), Economie, Ediția a II-a, Editura CH. Beck, București, 2008

*** *Comunicarea Comisiei către Consiliul European “Lucrând împreună pentru creșterea economică și locuri de muncă”* 2005.

****Legea nr. 250/2013 pentru modificarea și completarea legii nr. 76/2000, privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.*